

Asia: VN/24437/2024

Lausuntopyyntö metsätalouden tulosperusteiset tuet -työryhmän muistiosta

1. Yleinen palaute työryhmän muistiosta

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Metsäkeskus pitää kannatettavana, että luonnonhoidon ja monimuotoisuuden turvaamiseksi kokeillaan uusia tukimalleja, jotka voisivat lisätä tukien kysyntää ja monipuolistaa luonnonhoidon toimintamalleja sekä tuoda alalle uusia toimijoita.

Muistiossa on esitetty erilaisia vaihtoehtoja luonnonhoidon kohteista ja menetelmistä. Metsäkeskus kiinnittää huomiota siihen, että lähes kaikissa tarkastelluissa työmuodoissa tarvittaisiin uudenlaista paikkatietoa kohteiden sijainnista ja erilaisista rakennepiirteistä. Osaa tiedoista pystytään todennäköisesti tuottamaan nykyisistä aineistoista ja tiedoista mutta esimerkiksi erilaisten lehtokohteiden sijainnin kartoittaminen hoitotoimenpiteiden suunnittelun, rahoituksen suuntaamisen ja toimenpiteiden tuloksellisuuden arvioinnin pohjaksi näyttäisi edellyttävän myös runsaasti maastotyötä. Muistiossa ei ole juurikaan arvioitu, miten tarvittavaa uutta paikkatietoa olisi mahdollista tuottaa.

Myös maastossa yksittäisillä kohteilla tehtävään toimenpiteiden suunnittelu- ja valvontatyöhön viitataan useiden työmuotojen kohdalla. Tämä työ pitäisi pystyä pääosin tekemään suhteellisen helposti määriteltävien (epäsuorien) indikaattorien perusteella. Tarvitaan myös näitä töitä tukevia välineitä samaan tapaan kuin ne, mitä suometsän hoidon ja luonnonhoidon vesiensuojelutoimenpiteitä varten on toteutettu. Muuten sekä toimenpiteiden kustannukset että hallinnolliset kustannukset Metsäkeskuksessa nousevat suuriksi.

Luonnonhoidon tulosperusteisen kokeiluhankkeiden niin kuin muunkin luonnonhoidon osalta toimista pitäisi tehdä maanomistajille houkuttelevia. Olisi pohdittava tarkkaan, mikä on se motiivi miksi maanomistaja lähtisi kehittämään luonnonarvoja omalla kiinteistöllään. Miten siitä saatavat hyödyt tulisivat parantamaan metsien arvoa ja tuhokestävyyttä ja miten metsänomistaja hyötyy siitä pitkällä aikavälillä. Olisi tärkeää, ettei luonnonhoito näyttäytyisi vain ylimääräisenä työnä, johon asiasta kiinnostuneet voivat osittain saada valtion tukea. Siksi on hyvä, että kokeiluhankkeissa on esitetty soiden ja virtavesien ennallistamiseen liittyviä hankkeita, sillä vesiensuojelu on maanomistajille konkreettinen asia ja sen vaikutukset heidän elinympäristössään tunnistetaan. Hiilensidonta tai monimuotoisemman kasvillisuuden aikaansaaminen ja sen hyödyt ovat vaikeammin ymmärrettyjä ja näiden osalta vaaditaan vielä paljon valistustyötä.

2. Tulosperusteisten tukien ja ympäristöllisen tarjouskilpailun vahvuudet ja heikkoudet verrattuna perinteiseen tukijärjestelmään, jossa korvataan kustannuksia ja tulonmenetyksiä.

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Tulosperusteisten tukien lähtökohta siitä, että tehdyistä toimenpiteistä eikä vaan kohteiden olemassa olevista ominaisuuksista maksettu tuki tuo hyvällä tavalla esiin sen, että monimuotoisuutta voidaan edistää konkreettisilla toimenpiteillä.

Luonnonhoidon töiden toteutuksen kustannukset rinnastuvat yleensä metsähoidon tai maanrakennuksen kustannuksiin. Tällöin hinnoittelussa käytetään alan yleisiä aikaa ja työsuoritteeseen liittyvää taksaa. Luonnonarvojen tuotannossa lopputulokseen perustuvan hinnoittelu on tässä suhteessa vaikea, hinnan muodostuksen perusteet tulevat kuiteinkin liittymään kohteella tehtyihin töihin. Hinnoittelua ja vertailua vaikeuttaa myös se, että toisilla kohteilla samat toimet johtavat luonnonarvojen osalta parempaan lopputulokseen kuin toisella kohteella. Koska työ kustannus on keskeinen hankkeiden hinnoittelun tekijä on vaikea nähdä, että tarjotuille kohteille syntyisi merkittävästi toisistaan poikkeavaa hintatasoa.

3. Työryhmän esittämien pilottiehdotusten toteuttamiskelpoisuus.

3.1 Taimikon ja nuoren metsän hoidon tuen korotus lehtipuuosuuden perusteella (luku 9.1)

Metsissä on edelleen runsaasti hoitamattomia taimikoita, joissa koivun on usein pääpuulajina. Koivun kasvatuksen tukemista taimikonhoitovaiheessa mahdollisesti havupuiden kustannukselle tulisi harkita huolella.

Lehtipuuosuuden valvonta taimikoista tai nuorenmetsänhoidon kohteilta ei ole suurimmalta osin tehtävissä aineistopohjaisesti. Tukien hyväksyntä ja valvonta vaatii maastotyötä, joka nostaa tuen hallinnointikustannuksia. Lisäksi on huomattava, että jonkun puuston osuuden määrittäminen kohteen kokonaispuustosta vaatii runsaasti koealoja, niin että mittaustulos olisi edes kohtuudella tilastollisesti luotettava.

Tuella voidaan myös epäsuorasti palkita niitä maanomistajia, jotka eivät ole panostaneet uudistamiseen. Tuella ei välttämättä saavuteta tavoitteena olevaa puulajivalikoiman monipuolistamista, johon pitäisi kiinnittää huomiota jo uudistamisvaiheessa. On huomattava, että huonosti hoidettujen taimikoiden ja niistä syntyneiden sekavien lehtipuumetsiköiden rooli hiilensidonnassa tulee olemaan vastaavan kasvupaikan havumetsiä vähäisempi.

3.2 Suojavyöhykkeiden jättäminen virtavesien rannoille (luku 11.2)

Mikäli monimuotoisuuden kannalta merkittävät virtavedet on määritetty monimuotoisuuden ja vesiensuojelukannalta ennakoon on kohteille tehtävien luonnonhoitotoimien kohdentaminen

toteuttavissa helposti metsätalouden toimenpiteiden yhteydessä. Jos suojavyöhykkeiden kattavuus virtavesiuoman varrella on kriteerinä niin kohteiden keskinäinen vertailu rahoituspäätöstä tehdessä pitäisi onnistua paikkatietotarkasteluna. Myös kohteiden kunnossapitovelvollisuuden valvonta on mahdollista tehdä aineistopohjaisesti.

3.3 Soiden aktiivinen ennallistaminen (luku 11.5)

Metsäpalveluyrittäjien kannalta riski valmistella tulosperusteista soiden ennallistamishanketta säilyy perinteisen luonnonhoitohankkeen kaltaisena; täyttää varmuutta hankkeen toteutumisesta ei ole, vaikka valmisteluun käytetään runsaasti resurssia. On mahdollista, että hankkeiden valmistelun kynnys kasvaa entisestään, koska vain 80 % hankkeista rahoitetaan.

Soiden ennallistamisessa luontoarvoltaan arvokkaimmat kohteet ovat usein pienialaisia, joten kovin tiukkoja pinta-alarajoja hyväksyttävälle hankkeille ei kannata asettaa.

Suon ennallistamisessa on haasteellista saada yhtenäisiä kokonaisia suoaltaita toimenpidealueeksi. Siksi olisi tärkeää miettiä, miten rahoitukseen saataisiin erityisesti suoaltaan alaosat, jolla vesiensuojelu vaikuttavuutta saadaan vahvistettua merkittävästi.

Kokeiluhankkeissa soiden ennallistamista arvioitaessa vesiensuojelu kriteerin pitäisi olla keskeinen. Se on avainkriteeri, jota kautta myös muut toivottavat ennallistamisvaikutukset lähtevät kehittymään. Hydrologian palautumisen kautta ennallistuu suokasvillisuus ja suoallas alkaa toimia vesivarastona, joka hillitsee äärivirtaamia alapuolisissa vesissä. Hiilensidontakin palautuu hydrologian kautta. Direktiiviluontotyyppi voisi antaa lisäpisteitä. Mittarina suon ennallistamisessa voisi olla hydrologian palautuminen, joka on myös helppo todentaa. Vedenlaatu voisi olla myös yksi mittari.

Suon ennallistamisessa laajempien kokonaisuuksien aikaansaamiseksi lisäpisteitä voi saada myös ennallistamiseen osallistuvien maanomistajien lukumäärästä. Maanomistajien lukumäärää osana pistetystä tulisi harkita huolellisesti. Metsänomistusolot vaihtelevat Suomessa ja maanomistajien lukumäärää koskeva pisteytys suosii alueita, joilla on pieniä kiinteistöjä, esim. Pohjanmaan pitkät ja kapeat kiinteistöt. Maanomistajien tasapuolisen kohtelun vuoksi olisi pohdittava tulisiko ennallistettavan suon pinta-alan olla keskeisin pisteytyksen perusta. Samalla varmistettaisiin laajempien alueiden saaminen ennallistamisen piiriin.

3.4 Soiden aktiivinen ennallistaminen (luku 11.5)

3.4 Lehtojen hoito

Metsäpalveluyrittäjien kannalta riski valmistella tulosperusteista lehtojen hoitohanketta säilyy perinteisen luonnonhoitohankkeen kaltaisena; täyttää varmuutta hankkeen toteutumisesta ei ole, vaikka valmisteluun käytetään runsaasti resurssia. On mahdollista, että hankkeiden valmistelun kynnys kasvaa entisestään, koska vain 80 % hankkeista rahoitetaan

4. Millaisia vaikutuksia työryhmän esittämällä tuella olisi?

4.1 Taimikon ja nuoren metsän hoidon tuen korotus lehtipuuosuuden perusteella (luku 9.1)

Metsäkeskukselle tulisi hyväksyttäviksi kohteita, joiden olisi annettu uudistua luontaisesti ja jotka eivät vastaa hyvän metsähoidon suosituksia ja käytäntöjä. Tämä voi joissain tapauksissa lisätä uudistamistöiden laiminlyöntiä.

4.2 Suojavyöhykkeiden jättäminen virtavesien rannoille (luku 11.2)

-

4.3 Soiden aktiivinen ennallistaminen (luku 11.5)

-

4.4 Lehtojen luonnonhoito (luku 11.6)

-

5. Kehittämisehdotukset työryhmän pilottiehdotuksiin.

5.1 Taimikon ja nuoren metsän hoidon tuen korotus lehtipuuosuuden perusteella (luku 9.1)

Lehtipuuosuuden lisäämisessä olisi tärkeää monipuolistaa puulajikirjoa niille sopivilla kasvupaikoilla. Koivua on jo nykyisin kohteilla runsaasti ja sen lisäämisellä ei saavuteta merkittävää monimuotoisuushyötyä. Lisäksi valtion tuen kohdentaminen taloudellisesti vähemmän kannattaviin puulajeihin vahvistaisi näiden puiden roolia monimuotoisuuden turvaamisessa.

Olisi myös pohdittava voisiko puulajien monipuolistamista monimuotoisuushyötyjen vuoksi tuettava jo metsän uudistamisvaiheessa. Tällöin voitaisiin hyödyntää kasvupaikalle sopivia alkuperää olevia lehtipuista luonnonsiemennystä monipuolisemmin.

5.2 Suojavyöhykkeiden jättäminen virtavesien rannoille (luku 11.2)

Suojavyöhykkeiden jättämisessä arvokkaiden virtavesien rannoille tukiehtona voisi harkita käytettävän nykyistä leveämpiä ja kiintoainekuormitusriskin eli RUSLE-eroosiomallin mukaan rajattuja vaihtelevan levyisiä suojavyöhykkeitä.

5.3 Soiden aktiivinen ennallistaminen (luku 11.5)

-

5.4 Lehtojen luonnonhoito (luku 11.6)

-

Rakemaa Anna
Suomen metsäkeskus